Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. birželio 4 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Direktyva 93/13/EEB – 7 straipsnio 1 dalis – Vartojimo kreditas – Sąlygų nesąžiningumo kontrolė – Vartotojo neatvykimas į teismą – Teismo iniciatyvos apimtis“

Byloje C-495/19

dėl 2019 m. gegužės 14 d. *Sąd Okręgowy w Poznaniu* (apygardos teismas Poznanėje, Lenkija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. birželio 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Kancelaria Medius SA

prieš

RN

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan, teisėjai C. Toader (pranešėja) ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Kancelaria Medius SA*, atstovaujamos advokato D. Woźniak,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir R. Kissné Berta,

– Europos Komisijos, atstovaujamos N. Ruiz García ir A. Szmytkowska,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: lenkų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 7 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Kancelaria Medius SA* ir RN ginčą dėl skolinio reikalavimo, kurį šis asmuo turi tariamai mokėti pagal vartojimo kredito sutartį.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus[,] susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] su vartotoju sudaromose sutartyse.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnio b ir c punktuose sąvokos „vartotojas“ ir „pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas]“ apibrėžiamos taip:

„b) „vartotojas“ – bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija;

c) „pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas]“ – bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva[,] veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu, ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė [viešosios ar privatinės teisės reguliuojamoje srityje].“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

6 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, [kad sutartyje, kurią verslininkas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytomis sąlygomis] nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

7 Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

Lenkijos teisė

8 *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilinio proceso kodeksas) 339 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu atsakovas neatvyko į teismo posėdį arba atvyko, bet nedalyvavo, teismas priima sprendimą už akių.

2. Tokiu atveju ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių, nurodytų ieškinyje arba procesiniuose dokumentuose, kurie buvo įteikti atsakovui iki teismo posėdžio, laikomi teisingais, nebent jie kelia pagrįstų abejonių arba buvo nurodyti siekiant apeiti įstatymą.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

9 *Kancelaria Medius*, Krokuvoje (Lenkija) įsteigta bendrovė, teikianti skolų išieškojimo paslaugas, *Sąd Rejonowy w Trzciance* (apylinkės teismas Čečėnuose, Lenkija) pareiškė ieškinį RN dėl 1 231 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 272 EUR) sumos sumokėjimo su palūkanomis, remdamasi tariama vartojimo kredito sutartimi, kurią RN sudarė su *Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością* (ribotos atsakomybės bendrovė), banko įstaiga, turinčia buveinę Varšuvoje (Lenkija), kuri yra *Kancelaria Medius* teisinė pirmtakė.

10 Grįsdama savo ieškinį, ši bendrovė pateikė tipinės sutarties, kurioje nebuvo RN parašo, kopiją ir dokumentus, patvirtinančius skolos perleidimo sutarties sudarymą su jos teisine pirmtake.

11 *Sąd Rejonowy w Trzciance* (apylinkės teismas Čečėnuose) nusprendė, kad *Kancelaria Medius* pateikti dokumentai ir įrodymai nepatvirtina, kad nurodytas skolinis reikalavimas egzistuoja. Nors RN neatvyko į teismo posėdį, šis teismas priėmė sprendimą už akių ir atmetė ieškinį.

12 *Kancelaria Medius* dėl *Sąd Rejonowy w Trzciance* (apylinkės teismas Čečėnuose) sprendimo padavė apeliacinį skundą *Sąd Okręgowy w Poznaniu* (apygardos teismas Poznanėje, Lenkija), kuriame teigė, kad pagal Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalį šis teismas turėjo remtis tik jos pateiktais dokumentais.

13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuriam paduotas šis apeliacinis skundas, pirma, pažymi, kad pagal Lenkijos teisę procesinės normos dėl teismo sprendimo už akių taip pat taikomos byloms, kurias prieš vartotojus inicijavo verslininkai.

14 Antra, jis nurodo, kad nagrinėjamu atveju buvo įvykdytos sprendimo už akių priėmimo sąlygos pagal Civilinio proceso kodekso 339 straipsnį, nes atsakovas po to, kai jam buvo tinkamai įteiktas ieškinys, nesigynė, turint omenyje tai, kad pagal šio kodekso 139 straipsnį vadinamasis „pakaitinis“ įteikimas laikomas įvykdytu, jei šalis neatsiėmė teismo siųsto dokumento, nors šaliai buvo sudarytos galimybės tai padaryti.

15 Tokiomis aplinkybėmis šiam teismui kyla abejonių dėl nacionalinės nuostatos, kaip antai Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalies, atitikties Direktyvoje 93/13 reikalaujamam vartotojų apsaugos lygiui, visų pirma kiek tai susiję su teismo pareiga savo iniciatyva išnagrinėti, ar su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos nėra nesąžiningos.

16 Pagal Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalies formuluotę teismas privalo priimti vartotojo atžvilgiu sprendimą už akių, kurio faktinį pagrindą sudaro tik ieškovo, šiuo atveju – verslininko, teiginiai, kurie laikomi teisingais, nebent jie kelia „pagrįstų abejonių“ arba teismas mano, jog šie teiginiai „buvo nurodyti siekiant apeiti įstatymą“. Iš to matyti, kad kuo verslininko pateikta informacija yra lakoniškesnė, tuo mažiau tikėtina, kad teismas turės „pagrįstų abejonių“.

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas primena Teisingumo Teismo jurisprudenciją, visų pirma 2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimą *Profi Credit Polska* (C-176/17, EU:C:2018:711, 40 ir 57 punktai) ir 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Aqua Med* (C-266/18, EU:C:2019:282, 47 punktas), pagal kurią nacionalinės teisės nuostatos turi atitikti lygiavertiškumo principus ir vartotojo teisę į veiksmingą teisinę gynybą, įtvirtintą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje. Jei Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalies nuostatos, kurios taikomos nagrinėjant visas nacionalines civilines bylas, nepažeidžia lygiavertiškumo principo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas dėl teisės į veiksmingą teisminę gynybą reikalavimo tuo atveju, jei nacionalinis teismas neturėtų galimybės savo iniciatyva išnagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumo.

18 Taip yra šiuo atveju, kiek tai susiję su pirmosios instancijos teismo sprendimu: šis teismas pagal Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalį turėjo patenkinti ieškovės reikalavimus, tačiau negalėjo patikrinti, ar sutartis egzistuoja ir koks jos turinys.

19 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Okręgowy w Poznaniu* (apygardos teismas Poznanėje) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyvos 93/13] 7 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją draudžiamos procesinės teisės normos, kuriose numatyta, kad teismas gali priimti sprendimą už akių, remdamasis vien ieškovo ieškinyje nurodytais teiginiais, kuriuos jis privalo laikyti teisingais, jei atsakovas (vartotojas), tinkamai informuotas apie posėdžio datą, neatvyksta į teismą ir nesigina nuo ieškinio?“

Dėl prejudicinio klausimo

20 Pirmiausia dėl šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo pažymėtina, kad iš Lenkijos vyriausybės rašytinių pastabų matyti, jog ji mano, priešingai, nei aiškina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad skolinio reikalavimo buvimo įrodymas nepatenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį ir kad apeliacinį skundą nagrinėjantis teismas turi priimti sprendimą netaikydamas nuostatų dėl teismo sprendimų priėmimo už akių, vadinasi, sprendimas pagrindinėje byloje nepriklauso nuo atsakymo į pateiktą klausimą, todėl šis klausimas nėra reikšmingas.

21 Šiuo aspektu reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, šiam teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriciuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

22 Remiantis tuo, darytina išvada, kad nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo pateiktą prašymą, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, kuri būtina tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2019 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Lovasné Tóth*, C-34/18, EU:C:2019:764, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

23 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos medžiagos aiškiai nematyti, kad aptariamas atvejis atitinka vieną iš šių prielaidų. Konkrečiai kalbant, nurodytina, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog apeliacinis teismas turi įvertinti, ar pirmosios instancijos teismas

padarė teisės klaidą, kai atmetė verslininko ieškinį motyvuodamas tuo, kad remdamasis turimais dokumentais jis negalėjo patikrinti, ar skolinis reikalavimas buvo grindžiamas nesąžiningomis sąlygomis, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13.

24 Be to, pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnio 1 dalį ir 3 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma verslininko su vartotoju sudarytų sutarčių sąlygoms, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi (2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

25 Kadangi, kaip matyti iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paaiškinimų, ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp verslininko ir vartotojo dėl skolinio reikalavimo, kylančio iš vartojimo kredito sutarties, kurios sąlygos suformuluotas standartiškai, toks ginčas gali patekti į Direktyvos 93/13 taikymo sritį.

26 Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

27 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama aiškinti nacionalinės teisės nuostatą taip, kad teismui, nagrinėjančiam verslininko vartotojui pareikštą ieškinį, kuris patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir priimančiam sprendimą už akių, nes tas vartotojas neatvyko į teismo posėdį, į kurį jam buvo įteiktas šaukimas, užkertamas kelias imtis būtinų tyrimo priemonių, kad šis teismas savo iniciatyva galėtų įvertinti, ar sutarties sąlygos, kuriomis verslininkas grindė savo prašymą, yra nesąžiningos, kai jam kyla abejonių dėl šių sąlygų nesąžiningumo, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą, ir tas teismas įpareigojamas priimti sprendimą remiantis verslininko teiginiais, kuriuos jis privalo laikyti teisingais.

28 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Direktyvos 93/13 2 straipsnio b punktą sąvoka „vartotojas“ šioje direktyvoje turi būti suprantama kaip „bet kuris fizinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo verslu, prekyba ar profesija“. Šio straipsnio c punkte sąvoka „pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas]“ apibrėžta kaip „bet kuris fizinis ar juridinis asmuo, kuris sutartyse, kurioms taikoma ši direktyva[,] veikia savo verslo, prekybos ar profesijos tikslais, nesvarbu, ar tai būtų viešoji, ar privati nuosavybė [viešosios ar privatinės teisės reguliuojamoje srityje]“.

29 Be to, Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, verslininkų sudaromose su vartotojais.

30 Teisingumo Teismas suformuotoje jurisprudencijoje pabrėžė vartotojų apsaugos, kuri sudaro viešąjį interesą, pobūdį ir svarbą, nes vartotojų padėtis yra mažiau palanki nei verslininko tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl turimos informacijos lygio, todėl jis sutinka su verslininko iš anksto parengtomis sąlygomis, neturėdamas galimybės daryti įtakos jų turiniui (šiuo klausimu žr. 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 27 ir 43 punktus ir 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 23 punktą).

31 Taigi Teisingumo Teismas patikslino, kad apsauga, kuri pagal Direktyvą 93/13 suteikiama vartotojams, apima atvejus, kai vartotojas, sudaręs su verslininku sutartį, kurioje yra nesąžininga sąlyga, nesiremia, pirma, aplinkybe, kad ši sutartis patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir, antra, atitinkamos sąlygos nesąžiningumu dėl to, kad jis nežino savo teisių arba yra atgrasomas nuo galimybės jomis remtis dėl išlaidų, kurių patiriama pareiškus ieškinį teisme (2018 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

32 Nors Teisingumo Teismas jau ne kartą yra apibrėžęs, atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies ir 7 straipsnio 1 dalies reikalavimus, kaip nacionalinis teismas turi užtikrinti vartotojų teisių, kylančių iš šios direktyvos, apsaugą, vis dėlto Sąjungos teisėje iš principo nėra suderintų procedūrų, taikomų nagrinėjant tariamai nesąžiningą sutarties sąlygą, todėl jos priklauso valstybių narių vidaus teisės sistemai, tačiau su sąlyga, kad jos nebūtų mažiau palankios nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas), ir kad jos numatytų veiksmingą teisminę gynybą, kaip tai nustatyta Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje (2018 m. gegužės 31 d. Sprendimo *Sziber*, C-483/16, EU:C:2018:367, 35 punktas ir 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 47 punktas).

33 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokios informacijos, galinčios sukelti abejonių dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų atitikties šiam principui.

34 Kalbant apie veiksmingą teisminę gynybą, reikia nurodyti, kad kiekviena situacija, kurioje kyla klausimas, ar dėl nacionalinės proceso teisės nuostatos Sąjungos teisę taikyti tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga, turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose. Vis dėlto konkretūs procedūrų ypatumai negali būti laikomi veiksniu, galinčiu paveikti teisinę apsaugą, kuri vartotojams turi būti suteikiama pagal Direktyvos 93/13 nuostatas (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Radlinger ir Radlingerová*, C-377/14, EU:C:2016:283, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

35 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nesant veiksmingos atitinkamos sutarties sąlygų nesąžiningumo kontrolės negalima užtikrinti, kad bus paisoma pagal Direktyvą 93/13 suteikiamų teisių (2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 62 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

36 Siekdamas užtikrinti minėtoje direktyvoje numatytą apsaugą, Teisingumo Teismas byloje, taip pat susijusioje su už akių vykstančiu bylos nagrinėjimu, pabrėžė, kad nelygybė tarp vartotojo ir verslininko gali būti kompensuota tik aktyviais veiksmais, kurių imasi kitos nei sutarties šalys (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Karel de Grote Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

37 Taigi visų pirma – ir vadovaujantis suformuota jurisprudencija – nacionalinis teismas turi savo iniciatyva įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir verslininko, iškart kai tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

38 Antra, jeigu verslininko ir vartotojo ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas nežino minėtų teisinių ir faktinių aplinkybių, jis turi turėti galimybę savo iniciatyva imtis būtinų tyrimo priemonių, kad įvertintų, ar ginčijamoje sutartyje esanti sąlyga patenka į šios direktyvos taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 36 ir 37 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

39 Šiuo atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad per pagrindinėje byloje aptariamą bylos nagrinėjimą už akių teismas, į kurį kreipėsi ieškovė, turi, atsakovui neatvykus į teismo posėdį, priimti sprendimą remdamasis ieškovės nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, kurios laikytinos teisingomis, nebent jos kelia pagrįstų abejonių arba jos nurodytos siekiant apeiti įstatymą.

40 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 36–38 punktuose nurodytos jurisprudencijos matyti, kad net jeigu vartotojas neatvyksta į teismą, teismas, nagrinėjantis ginčą dėl vartojimo kredito sutarties, siekdamas užtikrinti vartotojui iš Direktyvos 93/13 kylančių teisių apsaugą, turi galėti imtis būtinų tyrimo priemonių, kad patikrintų į minėtos direktyvos taikymo sritį patenkančių sąlygų galimą nesąžiningumą.

41 Žinoma, Teisingumo Teismas yra patikslinęs, kad dispozityvumo principas, kurį savo rašytinėse pastabose taip pat nurodė Vengrijos vyriausybė, ir principas *ne ultra petita* galėtų būti pažeisti, jei nacionaliniai teismai pagal Direktyvą 93/13 privalėtų neatsižvelgti į šalių reikalavimuose ir pagrinduose nustatytas ginčo dalyko ribas arba jas peržengti (šiuo klausimu žr. 2020 m. kovo 11 d. Sprendimo *Lintner*, C-511/17, EU:C:2020:188, 31 punktą).

42 Vis dėlto šiuo atveju nereikia nagrinėti kitų sutarties sąlygų nei tos, kuriomis verslininkas, inicijavęs teismo procesą, grindė savo reikalavimus ir kurios dėl to yra ginčo dalykas.

43 Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad turi ne ginčijamą skolinį reikalavimą pagrindžiančią ir abiejų sutarties šalių pasirašytą sutartį, o tik tipinės sutarties, kurioje nėra atsakovo parašo, kopiją.

44 Svarbu konstatuoti, kad nors pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį ši direktyva taikoma sąlygoms, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, o tai apima, be kita ko, standartines sutartis, negalima teigti, kad teismas „žino faktines ir teisines aplinkybes“, kaip tai suprantama pagal minėtą jurisprudenciją, vien dėl to, kad turi šio verslininko naudojamos tipinės sutarties kopiją, bet neturi dokumento, kuris patvirtintų, kad jo nagrinėjamos bylos šalys sudarė sutartį (šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 64 punktą).

45 Todėl dispozityvumo ir *ne ultra petita* principai nedraudžia nacionaliniam teismui reikalauti iš ieškovo pateikti jo prašymą pagrindžiančio dokumento ar dokumentų turinį, nes tokiu reikalavimu siekiama tik užtikrinti proceso įrodinėjimo ribas (2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 68 punktas).

46 Iš to matyti, kad veiksminga teisminė gynyba negali būti užtikrinta, jei nacionalinis teismas, į kurį kreipėsi verslininkas dėl savo ginčo su vartotoju, patenkančio į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, neturi galimybės, nors tas vartotojas neatvyko į teismo posėdį, patikrinti sutarties sąlygų, kuriomis verslininkas grindė savo ieškinį, kilus abejonių dėl šių sąlygų nesąžiningumo. Jeigu šis teismas pagal nacionalinę nuostatą yra įpareigotas verslininko teiginius dėl faktinių aplinkybių laikyti teisingais, pozityvieji šio teismo veiksmai, kurių reikalaujama pagal Direktyvą 93/13, kiek tai susiję su į jos taikymo sritį patenkančiomis sutartimis, visiškai prarastų prasmę.

47 Tačiau nacionaliniai teismai, taikydami nacionalinę teisę, turi ją aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į Direktyvos 93/13 tekstą ir tikslą, kad būtų pasiektas joje numatytas rezultatas (2018 m. gegužės 17 d. Sprendimo *Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen*, C-147/16, EU:C:2018:320, 41 punktas jame nurodyta jurisprudencija).

48 Todėl, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad pagal nacionalinę nuostatą, kaip antai Civilinio proceso kodekso 339 straipsnio 2 dalį, priimdamas sprendimą už akių dėl verslininko ieškinio, teismas negali imtis tyrimo priemonių, kurios leistų jam savo iniciatyva atlikti į šios direktyvos taikymo sritį patenkančių sąlygų, dėl kurių kilo ginčas, kontrolę, jis turi patikrinti, ar yra įmanomas Sąjungos teisę atitinkantis aiškinimas taikant šio 339 straipsnio 2 dalyje numatytas išimtis, kaip antai susijusias su „pagrįstomis abejonėmis“ ar „įstatymo apėjimu“, jeigu tai leistų už akių sprendimą priimančiam teismui imtis būtinų tyrimo priemonių.

49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nacionaliniai teismai, atsižvelgdami į visas nacionalinės teisės normas ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, turi nuspręsti, ar nacionalinės teisės nuostata, kaip antai Civilinio proceso kodekso 339 straipsnis, gali būti aiškinama taip, kad ji atitiktų Direktyvą 93/13, neaiškinant šios nacionalinės teisės nuostatos *contra legem*, ir kokia tokio aiškinimo apimtis (pagal analogiją žr. 2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

50 Be to, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo reikalavimas apima nacionaliniams teismams tenkančią pareigą prireikus pakeisti suformuotą nacionalinę jurisprudenciją, jeigu ji pagrįsta su direktyvos tikslais nesuderinamu nacionalinės teisės išaiškinimu (2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, 72 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

51 Jeigu nacionaliniai teismai negali nacionalinės teisės nuostatų aiškinti ir taikyti laikydamiesi Direktyvos 93/13 reikalavimų, jie privalo savo iniciatyva išnagrinėti, ar šalių sutartos sąlygos yra nesąžiningos, ir šiuo tikslu imtis būtinų tyrimo priemonių, prireikus atsisakydami taikyti bet kurias nacionalinės teisės nuostatas ar jurisprudenciją, pagal kurias toks nagrinėjamas draudžiamas (šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 76 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

52 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama aiškinti nacionalinės teisės nuostatą taip, kad teismui, nagrinėjančiam verslininko vartotojui pareikštą ieškinį, kuris patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir priimančiam sprendimą už akių, kai tas vartotojas neatvyksta į teismo posėdį, į kurį jam įteiktas šaukimas, užkertamas kelias imtis būtinų tyrimo priemonių, kad šis teismas savo iniciatyva galėtų įvertinti, ar sutarties sąlygos, kuriomis verslininkas grindė savo prašymą, yra nesąžiningos, kai jam kyla abejonių dėl šių sąlygų nesąžiningumo, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

53 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama aiškinti nacionalinės teisės nuostatą taip, kad teismui, nagrinėjančiam verslininko vartotojui pareikštą ieškinį, kuris patenka į šios direktyvos taikymo sritį, ir priimančiam sprendimą už akių, kai tas vartotojas neatvyksta į teismo posėdį, į kurį jam įteiktas šaukimas, užkertamas kelias imtis būtinų tyrimo priemonių, kad šis teismas savo iniciatyva galėtų įvertinti, ar sutarties sąlygos, kuriomis verslininkas grindė savo prašymą, yra nesąžiningos, kai jam kyla abejonių dėl šių sąlygų nesąžiningumo, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą.

Parašai.